

MAGYAR VILÁG

II. ÉVFOLYAM.

Budapest, 1907. január hó 13-án.

2. SZÁM.

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP

∞∞∞

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

FŐSZERKESZTŐ:

DR DEMJANOVICH EMIL

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:

LAMPÉRTH GÉZA

FELELŐS SZERKESZTŐ:

CSUDÁKY BERTALAN

TARTALOM: Jegyzetek egy énekes könyvről: *Ungvári*. — Uti könyvből. (Falun. A magyar Kvarnerón.): *Lampérth Géza*. — A művész: *Baáry Elemér*. — Vizkeresztli szokások: *Vinnay B.* — Ünnepi köszöntő. (Felső Zemplénből.): *Vereczkei*. — Kaukázuson keresztül. XIV.: *Csudáky Bertalan*. — Irodalom és művészet: *Helikon*. — Apróságok: *Toborzó*. — A hétről. — A szerkesztőség üzenetei. — Egyről-másról.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL.
II. KER., FŐ-UTCZA 4. SZÁM.

Előfizetési ár: Negyedévre 250 K.
Egyes szám ára 20 fillér.

Téli menetrend az alábbi állomások közötti forgalomban.

Érvényes 1906 október 1-től.

A Magyar Világ olvasói számára magunk állítottuk össze ezt a menetrendi kivonatot s arra nézve a m. kir. államvasutak jóváhagyását is kieszközöltük.

Budapestről						Budapestre					
12 ²⁴	8 ⁰⁰	7 ³⁰	9 ²⁰	9 ¹⁵	ind.	11 ⁰⁰ †	6 ³⁵	7 ⁰⁵	7 ⁴⁵	8 ¹⁰	9 ²⁵
2 ²⁴	8 ⁰⁶	8 ³⁶	11 ²⁵	3 ⁰⁴	ind.	9 ²⁴ †	4 ²²	4 ⁵²	5 ²²	6 ⁰⁰	8 ¹⁹
2 ³⁰	8 ¹²	8 ⁴²	10 ²²	10 ²⁰	ind.	10 ³⁰	1 ⁴⁰	5 ⁵⁵	8 ⁴⁵	9 ¹⁵	
5 ⁰⁰	8 ⁴²	8 ¹²	12 ²²	12 ²⁰	ind.	8 ²⁴	12 ²⁰	3 ³⁹	6 ²¹	8 ²⁵	
4 ⁴⁵	3 ⁰⁸	7 ⁰⁹			ind.		8 ³⁵	4 ³⁰	9 ¹⁵		
8 ⁵⁷	4 ⁵⁶	8 ¹⁵			ind.	6 ²¹	2 ¹⁵	6 ²⁵			
7 ⁴⁰	8 ⁴⁵	2 ¹⁵			ind.	1 ³⁰	8 ¹¹	10 ¹¹	6 ³⁵		
2 ³³	6 ³²	11 ²⁶			ind.	4 ¹¹	8 ⁵⁹	2 ³⁸	5 ³⁰		
9 ¹⁰	9 ⁰⁰	11 ¹⁰			ind.						
10 ¹⁶	11 ²⁶	2 ³³			ind.						
7 ³⁰	8 ¹⁹	2 ¹⁵	2 ¹⁵	8 ¹⁵	ind.	6 ⁴⁰	5 ⁵⁵				
1 ³¹	5 ¹⁹	8 ²⁵	11 ¹⁵	6 ²⁸	ind.	4 ¹¹	5 ⁰¹				
8 ³⁰	8 ¹⁵	6 ¹⁰	10 ¹⁵		ind.	7 ¹⁰	10 ¹⁰	10 ⁰²	5 ²⁵	1 ³⁰	8 ²⁰
1 ⁴¹	7 ²²	12 ¹⁵	7 ³⁴		ind.	8 ³⁵	2 ⁴¹	8 ⁵⁷	3 ¹³	10 ⁵⁰	10 ¹⁰
7 ¹⁵	9 ¹⁵	7 ²⁵	9 ⁰⁰	2 ³⁵	ind.	8 ¹⁰	8 ³⁰	7 ⁵⁵	9 ²⁵		
7 ⁰⁴	7 ⁰¹	1 ⁴⁵	6 ¹⁵	8 ²¹	ind.	9 ³⁰	2 ⁴¹	8 ⁵⁷	3 ¹³		
9 ¹²	7 ⁴⁰	8 ³⁵			ind.	1 ⁵⁰	6 ⁴⁰	9 ²⁵	5 ¹⁵	5 ¹⁵	
11 ⁰⁹	4 ⁴¹	7 ²⁵			ind.	8 ¹⁰	10 ¹⁰	10 ⁰⁶	2 ¹²	4 ³⁵	8 ²¹
7 ²⁵	9 ⁰⁰	2 ¹⁵	7 ²⁵	9 ¹⁵	ind.	8 ¹⁰	1 ²⁰	4 ²⁴			
12 ¹⁴	3 ²⁹	6 ¹²	2 ²⁴	2 ²⁴	ind.	9 ⁰⁸	1 ²⁰	4 ²⁴			
9 ¹²	7 ⁴⁰	8 ³⁵			ind.	5 ⁰⁰	5 ¹⁵	1 ⁵⁰	6 ⁴⁰	9 ²⁵	
12 ⁰⁵	5 ⁰¹	7 ²⁵			ind.	3 ⁴¹	10 ²⁵	8 ⁵⁷	12 ⁰⁵	4 ³⁰	
8 ¹⁰	12 ³⁵				ind.	8 ¹⁰	10 ¹⁰	6 ³⁵			
12 ²⁸	8 ¹¹				ind.	8 ¹⁸	12 ²⁹	3 ³⁵			
9 ¹²	7 ⁴⁰	8 ³⁵			ind.	3 ¹⁰	8 ²⁰	3 ¹⁰	7 ²⁰	8 ¹⁰	8 ²⁰
3 ³⁵	6 ¹²	9 ¹¹			ind.	6 ¹³	3 ²⁹	7 ⁴²	12 ⁰⁹	3 ¹²	3 ⁴⁹
7 ³⁰	8 ¹⁰	2 ¹⁵	2 ¹⁵	8 ¹⁵	ind.	8 ¹⁰	10 ¹⁰	6 ³⁵			
12 ²⁵	3 ²⁸	7 ²¹	9 ¹²	5 ²²	ind.	7 ⁰⁸	11 ²⁷	12 ²⁵			
9 ¹²	11 ¹²	9 ⁰⁰	2 ³⁵	9 ¹⁰	ind.	8 ¹⁰	8 ¹⁵	1 ³⁰	1 ³⁰	8 ²⁰	10 ¹⁰
8 ²¹	12 ⁴¹	8 ²¹	10 ²⁰		ind.	9 ²⁰	12 ²⁰	6 ²⁰	8 ¹⁰	12 ²⁶	5 ⁰⁵
9 ⁰⁵	7 ²⁵	9 ¹⁵			ind.	1 ³⁰	6 ⁴⁰	5 ¹⁵			
2 ²²	12 ²⁵	12 ²¹			ind.	4 ²⁸	7 ⁰⁸	7 ¹²			
8 ³⁰	9 ¹⁰	2 ¹⁵	10 ¹⁰	11 ¹⁰	ind.	5 ¹⁵	8 ¹⁰	10 ¹⁰			
1 ²²	1 ⁵⁷	7 ¹⁵	4 ¹⁵	4 ¹⁵	ind.	1 ³⁵	11 ¹¹	3 ⁴¹			
7 ²⁵	7 ⁴⁰	8 ³⁵	9 ⁰⁰	7 ²⁰	ind.	8 ¹⁰	8 ²⁵	12 ²⁷	2 ²⁴	10 ⁴¹	12 ²⁰
4 ³¹	7 ²⁵	10 ¹²	9 ⁵⁰	9 ⁵⁰	ind.	6 ³⁵	8 ¹⁰	5 ¹⁵			
7 ³⁰	8 ¹⁰	8 ³⁵	12 ³⁵	2 ¹⁵	ind.	11 ²⁸	5 ¹¹	1 ⁰⁴	3 ⁵⁸		
10 ³⁰	12 ⁴³	1 ¹⁸	8 ²⁰	5 ³⁵	ind.	6 ³⁵	8 ¹⁵	1 ³⁰	3 ¹⁰	7 ²⁰	8 ¹⁰
11 ¹²	5 ¹²				ind.	1 ⁴⁰	2 ²⁶	10 ¹⁰	7 ¹⁰	12 ³⁵	2 ²³
7 ³⁰	8 ³⁵	2 ¹⁵	9 ¹⁰		ind.	10 ¹⁰					
2 ¹²	7 ¹²	11 ¹²	11 ²⁹		ind.	6 ¹²					
9 ¹²	8 ³⁵				ind.	6 ³⁵	1 ³⁰	8 ¹⁰	10 ¹⁰		
11 ⁰⁹	8 ³⁵				ind.	4 ¹³	4 ²⁵	8 ⁵²	2 ²¹		
9 ¹²	7 ⁴⁰	9 ⁰⁰			ind.	8 ¹⁰	6 ¹⁵				
7 ³⁰	2 ¹⁰	7 ¹⁵			ind.	7 ¹⁵	3 ¹⁵				
7 ²⁵	9 ⁰⁰	2 ¹⁵	7 ²⁰	9 ¹⁵	ind.	1 ³⁰	9 ¹⁵	12 ³⁶			
1 ³²	6 ¹²	8 ¹⁵	4 ⁴¹	4 ⁴¹	ind.	5 ¹⁵	12 ³⁶				
7 ¹²	9 ¹²	7 ²⁵	9 ⁰⁰		ind.	8 ¹⁵	1 ⁵⁰	6 ⁴⁰	9 ²⁵		
8 ⁰⁶	8 ⁰⁶	3 ²⁵	8 ¹¹		ind.	8 ¹⁵	7 ²⁵	5 ¹⁵	2 ³⁴		
7 ²⁵	9 ⁰⁰	2 ¹⁵	5 ⁴⁵		ind.	6 ⁴⁰	9 ¹⁵	5 ¹⁵			
12 ²⁶	3 ³⁴	7 ²¹	1 ¹⁵	2 ¹¹	ind.	7 ¹⁰	12 ¹⁸	5 ¹³			
7 ¹²	9 ¹²	7 ²⁵	9 ⁰⁰		ind.	8 ¹⁰	5 ²⁰	7 ⁵⁰	9 ³⁵	1 ⁵⁰	6 ⁴⁰
6 ¹⁰	6 ⁴⁹	1 ³⁵	5 ³⁴	8 ¹¹	ind.	2 ⁵⁰	11 ²²	2 ²⁵	4 ¹⁸	8 ⁴⁵	11 ³⁸
7 ¹²	9 ¹²	7 ²⁵	9 ¹⁵		ind.	1 ⁵⁰	6 ⁴⁰	9 ¹⁵	5 ¹⁵		
3 ²¹	3 ²¹	3 ¹⁴	3 ¹⁴		ind.	6 ⁵⁰	10 ¹⁴	2 ⁰⁸	8 ²⁵		
7 ³⁰	8 ³⁵	2 ¹⁵	9 ¹⁰		ind.	5 ¹⁵	8 ¹⁰				
12 ³⁰	3 ⁵⁰	7 ²⁵	6 ¹⁴		ind.	10 ⁴³	7 ⁰⁸				
7 ³⁰	8 ³⁵	2 ¹⁵	9 ¹⁰		ind.	6 ³⁵	1 ³⁰	8 ¹⁰	10 ¹⁰		
12 ³¹	4 ⁰⁵	8 ²⁵	6 ²⁹		ind.	9 ²¹	7 ⁴²	12 ²⁵	4 ⁵²		
7 ³⁰	9 ⁰⁰	2 ¹⁵	7 ²⁰	9 ¹⁵	ind.	6 ³⁵	1 ³⁰	8 ¹⁰	10 ¹⁰		
2 ¹⁰	7 ¹¹	8 ¹²	5 ⁴²	5 ⁴²	ind.	9 ¹⁰	7 ²⁸	12 ⁰⁹	4 ³⁹		
9 ¹²	7 ⁴²	8 ³⁵	7 ²⁵	9 ¹⁵	ind.	5 ¹⁵	1 ⁵⁰	6 ⁴⁰	9 ²⁵		
3 ³⁵	6 ¹²	9 ¹²	8 ¹¹	8 ¹¹	ind.	7 ¹⁵	6 ¹²	8 ⁵⁸	2 ¹⁰		
9 ¹²	7 ⁴²	8 ³⁵	7 ²⁵	9 ¹⁵	ind.	5 ¹⁵	8 ¹⁰	10 ¹⁰	6 ³⁵		
6 ¹⁰	6 ¹²	9 ¹²	8 ¹¹	8 ¹¹	ind.	4 ⁴⁰	6 ⁴⁷	10 ³⁹	12 ²⁸		
9 ¹²	11 ¹²	7 ³⁰	8 ³⁵	2 ¹⁵	ind.	8 ¹⁰	7 ²⁰	10 ¹⁰	6 ³⁵		
6 ¹²	9 ¹⁵	12 ³⁴	6 ²²	7 ¹¹	ind.	8 ⁰³	10 ³²	4 ⁵⁰	10 ²⁵		
7 ¹²	9 ¹²	7 ²⁵	9 ⁰⁰	2 ³⁵	ind.	1 ⁵⁰	6 ⁴⁰	9 ¹⁵	5 ¹⁵		
6 ²⁴	6 ²⁴	1 ¹⁵	5 ¹⁴	8 ¹¹	ind.	7 ¹²	10 ³⁹	2 ³⁰	9 ²²		
8 ³⁰	7 ³⁵	2 ¹⁵			ind.	9 ²⁵	10 ⁵⁰	1 ⁴⁰	5 ⁵⁵	9 ¹²	
11 ³⁷	11 ³⁷	6 ¹²			ind.	5 ¹²	5 ¹²	10 ⁰¹	10 ⁰¹	4 ¹²	
8 ³⁰	8 ¹⁵	6 ¹⁰	10 ¹⁰		ind.	9 ¹⁵	8 ¹⁰	8 ³⁰	7 ²⁵		
7 ¹²	6 ³⁵	7 ¹⁰	5 ⁵²		ind.	8 ¹⁰	10 ⁰⁰	8 ²⁰	9 ²⁰		
6 ⁴⁵	8 ³⁰	12 ²⁰	2 ¹⁰	10 ²⁰	ind.	12 ⁴⁵	1 ⁴⁵	7 ¹⁰	9 ²⁰	6 ⁴⁰	
3 ²³	1 ³⁰	7 ²⁵	6 ¹⁵	6 ³²	ind.	6 ¹⁵	8 ⁵⁰	2 ¹⁰	12 ³⁵	10 ²²	
8 ³⁰	9 ⁰⁰	3 ³⁰	5 ¹⁵	10 ²⁰	ind.	1 ⁴⁰	5 ⁵⁵	7 ²⁰	9 ²⁵	11 ²⁴	7 ⁴⁵
1 ²⁶	5 ¹⁵	7 ³⁰	9 ¹⁵	7 ⁰⁷	ind.	9 ⁰⁵	9 ²⁰	3 ³⁰	5 ⁰⁰	6 ¹²	10 ²⁵

† Kelet-ost. expr. vonat. ° Körvetlen vonat. ° Nyiregyháza - Kisvárdra közt csak szerdán és szombaton közlekedik. ° Csak esütörtökön és hétfőn (kelet-ost. expr. vonat.) ° Csak kedden, esütörtökön és szombaton, ünnepnap kivételével. ° Csak ünnep- és vasárnapon. ° Csak hétfőn, szerdán és pénteken, ünnepnap kivételével. A vastagabb számjegyek a gyorsvonatok érkezési és indulási idejét, az aláhúzott számok az esti 8²⁰ órától reggeli 6³⁰ óráig terjedő éjszai időt jelölik.

Újévi szokások Spanyolországban. Spanyolországban december 23-iktól kezdve január 6-ig folytonosan ünnep van. December 23-ikán van az állami sorsjáték húzása a hatmillió pezetas főnyereménnyel, amely iránt oly óriási az érdeklődés, hogy még az állami hivatalok is zárva vannak, mert mindenki csak a húzásra gondol. Az üzletek kirakatai tele vannak csemegékkel s az ünnepek alatt oly óriási a kereskedelmi forgalom, hogy a piacokon, a kereskedésekben néha órákig kell várakozni, míg a vevőt kiszolgálják. Az ünnepek alatt általános szokás, hogy minden háznál pulykapecsenyét és térront (marcipán-féle nyalánságit) esznek, azonkívül pedig mindenféle süteményt és édességeket. A pulykák falkaszámra hajtlak vidékről a fővárosba s miután levágják, piros selyempapírral diszítve, hóhéherre tisztítva teszik a baromfikereskedők kirakataikba, de élő állapotban is árulják azokat.

A spanyol ünnepekét általánosságban a zaj, a fülsiketítő lármá jellemzi. Diákokból, mesterlegényekből, hajadon lányokból álló csoportok járnak be a város utcáit s mindegyiknél van valami eszköz, amivel pokoli lármát lehet csinálni. A karácsonyfaállítás a spanyoloknak csak a legelkelőbb helyeken van szokásban. E helyett Betlehemet állítanak s a kis istálló körül, amelyben a Megváltó született, bibliai játékokat rendeznek, szent énekeket zengednek gitárkísérettel mellett Ilyenkor mindenki otthon tartózkodik a családjá körében, csak a délutánt töltik a színházban, míg otthon előkészülnek a karácsonyi ünnepségekre. Ilyenkor a színházban is csupa nevetető darabokat adnak s rendszeren a női szerepeket férfiaknak adják és megfordítva. A karácsonyi ünnepek után következik az ártaflan kisdéked ünnepe, december 28-ikán, annak emlékére, hogy Heródes király Jézust keresve, minden kis gyermeket megöletett. Ezen a napon a madridi püspök pénzt is osztogat a szegényeknek, akik valóságilag megostromlóják a püspököt palotát azért a pár pezetaért, ami egyre-egyre jut. Az újév alkalmával Spanyolországban is üdvözlik egymást az ismerősök, de az elmúlt esztendőről is megemlékeznek olyanfomán, hogy a névjegyre ezt írják: «Örülök, hogy az öszentető szerencsével végezted, egyszerűs mind pedig sok jót kívánok az újévben.»

Ezenkívül még az év más ünnepeit is megtartják vig mulatózások közben.

Az amerikai magyarok és a karácsony. Az amerikai dollárok karácsony táján ugyancsak gurultak a vén Európa felé. Mert ugyan melyik bevándorló ne gondolja a szeretet ünnepeén hozzátartozóira? Mindenki igyekszik övének örömet szerezni és amily arányban nő a bevándorlás, olyan arányban nagyobbodik az évről-évre Európába küldött pénz összege. December 10. és 17-ike között három hajó indult Amerikába a newyorki kikötőből pénzszállítmánnyal és összesen 1,856.614 dollár és 27 centet vitt magával. A postahivatalok pénztárvány-osztályai túl vannak halmozva munkával és alig győzik a feleket kiszolgálni. A *Celtic*-hajó, amely 12-én hagyta el a newyorki kikötőt, annyi postacsomagot vitt, amennyit eddig még soha sem bíztak Newyork és Európa között közlekedő hajóra. A *Celtic* 4033 postaszakot, 80,534 ajánlott levelet, 4187 postacsomagot és 58,853 címre szülő 905,048 dollár és 68 cent értékű pénztárványt vitt. A hazaküldött pénz legnagyobb része Angliába ment, továbbá Olaszországba, Svédországba, Németországba, Ausztriába és Magyarországra ahová csak magán a *Celtic*en 54,000 dollárt küldtek. Magyarországot után következik a statisztikában Norvégia, Görögország, Dánia, Svájc, Franciaország, Belgium és Hollandia. Legkevesebb pénz, 135 dollár, jutott Luxemburgra, 128 dollár Egiptomba és 151 dollár Portugáliába. December 13-ikán indult el a *Kaiserin Augusta Viktória* nevű hajó 422,122 dollár értékkel és 15-én a *Newyork* nevű hajó, mely 529,422 dollárt vitt magával. A *Kaiserin Augusta Viktória* a pénz legnagyobb részét Olaszországba vitte, míg a *Newyork* jórészt Angliába szállította a dollárokat. A *Newyork*-hajón Ausztriába 45,000 dollár, Magyarországra pedig 52,000 dollár ment. A *Celtic* és *Newyork*-hajók tehát több mint 100,000 dollárt vittek Magyarországra. Ha a 100,000 dollárhoz hozzászámítjuk az ajánlott levelekben és csekkekben küldött pénzt, akkor az amerikai magyarok hazaküldött karácsonyi ajándéka *legalább is egy millió koronára tehető.* Wilcox postamester azzal magyarázza az idei karácsony óriási pénzforgalmát, hogy Amerikában még soha sem volt akkora a föllendülés, mint a múlt évben.

Különös farsangi szokás. A kisizsiai örményeknél különös farsangi szokás divatozik, mely emlékeztet a régi, túzímádó perzsák szertartásaira.

* Farsang vége előtt üli meg az örmény köznépet letezen a Derendász ósregi ünnepe. A gyermekek befutókss az utcákat, ezt kiáltva: «Adjatok fát a Derendásznak!» Az így összeszedett

fadarabokkal máglyát gyujtanak, melyen át kell ugraniok mindazoknak, akik az előző évi Derendász-ünnep óta megházasodtak. Mindenki férj karját nyújtja a feleségének, aki erre az alkalomra telhetőleg kicsinosította magát, aztán táncolnak a máglya körül a család többi tagjaival s jóbarátaikkal és barátainkkal, hogy — amint a közhít tartja — tűz legyen a gyermekeikben. Némiy vidéken csak az asszonyok végzik a táncot, a fiatal férfiek pedig a templomban meggyújtott gyertyáit tartanak a kezükben. A nézők tapsolnak s a Kriztosz pharász kezdetű himnusz éneklék. A bortermelel vidékeken csakis száraz venyigéből rakják a máglyát s egy fiatal férj gyujtja meg a templomból hozott égő gyertyával. A máglya körül meghorodozák az utolsó évben született gyermekeket, a nézőket pedig kis süteményekkel és sorbettel kínálják meg. A templomokban is világitanak s minden örmény meggyujtja a maga gyertyáját a föltár előtt függő lámpánál, aztán az égő gyertyával haza megy s a házbéli mécest is meggyujtja. Más vidékeken meg a templom udvarán gyujtják meg a máglyát, sőt néhol magában a templomok belsejében. A papok himnusok éneklése közben körüljárják a máglyát, amely szokás hajdan nagyon el volt terjedve. Általános elterjedt vélemény a keleti örményeknél, hogy Világosító Szent Gergely adta meg a keresztény jellegű a régi pogány Derendász-ünnepnek, melyet nem volt képes eltörölni; amint hogy az ósregi Vártávár-ünnepet is ő alakította át Úr színe-változásának ünnepevé. Örmény írók azt tartják, hogy a Derendász azonos értelmű Dirí hántesz kifejezéssel s azt jelenti: ünnepe Dir-nek, aki a régi örmény mitologia szerint az istenek írója volt.

Hogy készül a pezsgő. Szüret után a borok egy nagy erjesztőben helyzetnek el, ahol több mint 1500 transzportördő kényelmesen elfér. Itt kierjedven, lefejtetnek és alaposan átkezelés és kiválogatás után az orsiáshoróban összeházasítatnak és telen át ezen helyiségben maradnak, hol a tél beálltával erjedésük megszünik. Tavaszkor a megtisztult borok ismét lefejtetnek. Amint a bor tavasi erjedése mutatkozni kezd, a bor egy bizonyos mennyiségű cukrot kap, hogy újból és teljesen erjedhessen; ekkor követ kezik a palackok megtöltése, naponta 25—30,000 palack. Megtöltés után a palackok a nagy teremben fekvé helyzetnek el, ahol a borok kierjednek. Miután a palackok be vannak dugva és vaskapocokkal leszorítva, a kifejlődött szénas nem illanhatván el, a palackokban levő bor átváltozott pezsgőborrá. Ennek bekövetkezte után a pezsgők a pinczékben helyzetnek el évjáratok szerint és it térnek meg 3—5 éven keresztül. Bizonyos fajtak, mint pl. a casino-pezségök 6—7 évig, sőt tovább is tartanak raktáron. Kiténő évi termésti borokból egy nagyobb mennyiség hordóokban is fértelgetik.

Ha már a pezsgő kelően megérett, annak feldolgozása következik. Először is állványokra kerül, még pedig a palackok fejlel lefelé fordítva, az erjedés alatt kifejlődött seprű a dugóra gyűlön össze, minek megkönyebbítése végett a palackok minden nap körtörgásszerű rázásban részesülnek. Miután minden seprű a dugón összegyűlt, a palackok fejlel való helyzetben helyzetnek el. Ezután következik a pezsgőnek seprűjétől való megszabadítása, az úgynevezett «dégorgózás». Ugyanis a palackok fejei addig, a meddig nyakukban a seprű van, egy 20 fokos hideg folyadékba lesznek bemártva, amelyben a seprű a dugóval néhány perc alatt csontkeménnyé összefegy. Ezután a palackok felállítatván, a vaskapocs levétetik, mire a palackokban levő szénas nyomása a seprűt dugótól együtt kilöki, a palackban pedig a kristálytisza pezsgőbor visszamarad, amelyhez most likör adatik hozzá, még pedig a különféle izleseknek megfelelően. A fagyasztáshoz való hideget egy külön e célra való compressor szolgáltatja, mely legújabb szabadalmazott eljárás naponta 6000 palackot képes ellátni.

Ezután a pezsgő új dugot kap és még már készen lévén, a kész pezsgő pinczébe vándorol, ahol az újonnan kapott likörrel egy éven át összeérik, nyugodtan fekvé egyhelyben mindaddig, míg fel nem kerül a csomagolóba, hol szépen feltöltözz, kaczer kupakkal ellátva elindul a nagyvilágba mindenhol jókedvet teremtén.

A dohány és a nikotin. A legtöbbször dohányos ember azt képzeli, hogy a pipaszár végére tett túllire nikotin rakódik le, pedig ebben a lerakódásban nincs semmi más, mint füst. Hermann német vegyész az eddigi elmélettel és közhiedlemmel szemben kimutatta, hogy egy métermázas legerősebb dohányban három gramm nikotin van összesen, azzs 3300-szor akkora a dohány tömege, mint a benne lévő nikotin. Azt kérdeik erre a kételkedők, hogy mi okozza tehát az erős dohányosoknak a mérgezést? Hermann erre is megfelel. A dohányban levő anyagok közt van egy veszedelmes mérég, ez a foszfor. Egy köbméternyi (légiures térben telített) dohányfüstben egy liter foszforos van. Ez az a mérég, ami a tüdőt is megöli, nem pedig a nikotin, mely egész ártalmatlan füstté ég el.

Fiákkeres-udvariasság. Öreges uri asszony száll ki a bérkocsiból, de kevés borralát ad a fiákkeresnek. Ez a következő udvariassággal szerez magának elégtételt.

— Ha harmincz évvel ezelőt vittem volna a nagyságát, bizonyára több borralátolt kaptam volna.

! Most jelent meg!

A nagy dárdás meg a kis dárdás.

Elbeszélés a diákéletből. * Mühlbeck Károly rajzaival.

Irta: Lampérth Géza.

☺ (Ára díszkötésben 2 korona 60 fillér.) ☺

! A fiamhoz. !

Versek.

Irta: Pakots József.

(Ára 2 korona.)

Napkeleti Tájak.

66 képpel.

(Krim és Kaukázus.)

66 képpel.

Irta: Csudáky Bertalan.

(Ára 3 korona.)

Megrendelhetők
a „Magyar Világ“ kiadóhivatalában.

MAGYAR VILÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
II. KER., FŐ-UTCA 4. SZ.
KÉZIRATOKAT NEM ADUNK VISSZA.

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre 10 K. Negyedévre 2-50 K.
Félévre 5 K. Egyes szám ára 20 fill.

FŐSZERKESZTŐ:
DR. DEMJANOVICH EMIL
(telefon-száma: 57-70)

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:
LAMPÉRTH GÉZA

FELELŐS SZERKESZTŐ:
CSUDÁKY BERTALAN
(telefon-száma: 41-24)

TARTALOM: Jegyzetek egy énekes könyvről: *Ungvári*. — Utí könyvből. (Falun. A magyar Kvarnerón: *Lampérth Géza*. — A művész: *Baáry Elemér*. — Vízkeresztí szokások: *Vinnay B.* — Ünnepi köszöntő. (Felső Zemplénből): *Vereczkei*. — Kaukázuson keresztül. XIV.: *Csudáky Bertalan*. — Irodalom és művészet: *Helikon*. — Apróságok: *Toborzó*. — A hétről. — A szerkesztőség üzenetei. — Egyről-másról.

Jegyzetek egy énekes könyvről.

Írta: *Ungvári*.

Az enciklopédikus munkák jegyében született meg az a könyv, amelyről szólni akarunk.

És nehogy valami szeszélyes és kétes értékű modern operette-gyűjteményre gondoljon az olvasó, azért előre jelezzük, hogy ez az énekes könyv, melyről egyet-mást el akarunk mondani, a magyar görög katolikusok hitéletének egyik legszebb megnyilatkozása.

Örülünk és lelkesedéssel ragadunk meg minden olyan alkalmat az elmélkedésre, amely vallásos és társadalmi életünk egészséges, komoly fejlődéséről s törekvéséről tesz tanúságot. Ily örvendetes és szívünknek jóleső jelenség ez is, hogy most végre minékünk is van zenei szakértelemmel megszerkesztett énekes könyvünk. Nem dicsekedhetünk el ezzel ugyan olyan értelemben, hogy ez a mű most már állandósított és teljesen megállapodott formája annak az egyöntetűségnek, melyre a vallásos énekekben minden egyháznak törekednie kell, de mindenestre egy olyan üttörő munkának kinthető, melynek alapján a jövőben bátran el lehet indulni.

Megbecsülhetetlen szolgálatot fog tenni különösen a liturgikus könyveink lefordítására szervezett országos bizottságnak, melynek széles és fáradságos munkakörébe egyházi énekeinknek hiteles és végleges formulázása is bele fog tartozni.

Mi hisszük és elismerjük, hogy *Boksay János* és *Malinics József* szerzők, kik első énekes könyvünket megszerkesztették, szem előtt tartották azokat a szempontokat, amelyekre a mű célja és rendeltetése megkövetelt. Mindazáltal páratlan szép ritusunk és tradícióink érdekében nem zárkozhatunk el az elől, hogy a talentumos szerzők művének egynémely fogyatékoságait föl ne tárjuk.

Mindannyian tudjuk, hogy ritusunk énekein a bizánczi művészetnek pazar, dekoratív jellegű színei csillognak. A lágy, a puha s szívünk érzésvilágát teljesen átható ősi melódiákban annyi a szín, annyi a zenei árnyalat, hogy sok esetben, mi magunk is, kik e vallás hívei vagyunk — sokalhatjuk. És ennek ellenére a szerzők mégis egy oly önkényes lépésre vállalkoztak, hogy a zenei hangoknak ezt a csodálatosan gazdag és színes halmozódását több énekekben fölösleges ú. n. hangkikezdéssel is tetőzték. Ennek a zenei önkénynek estek áldozatul pl. a szép «*irmoszok*». Ennek oka minden valószínűség szerint abban rejlik,

hogy egyházi énekeinket ez ideig nem tanították szigorúbb értelemben vett zenei alapon, hanem csakis hallás után. Fölösleges zenei czifrasággal kezdődik az első *hangszólam* is (5-ik lap), amelynek énekeinkben sem komoly multja, sem jogosult tradíciója nincsen. Egyházi énekeinknek csaknem minden melódiája csordultig van tele színesen csendülő skalákkal. Minek tehát ezekhez még új hangnemeket kapcsolni, amikor az ősi eredetű melódiá már magában véve is elég gazdag arra, hogy kellő zenei hatást keltsen az ájtatoskodók szívében.

Vannak ebben az énekes könyvben olyan énekek is (mint pl. a *Blahoszloven jeszi Hozspodi* cz.), amelyek úgyszólván el vannak fordítve. Így a főntebb említett énekek a dallama, sok részben a prim helyett terczen van letéve. Nos, de ezt még megéri az, aki ismeri a dolog historikumát, aki tudja, hogy ez az ének ismeretlen okoknál fogva ebben a hangnemben plántálódott át a közhasználatba, mint kellemes, fülbemászó melódiá. Ehelyett azonban mégis inkább a falvakban divó egyszerűbb áriát vehették volna.

A misei részben pedig már olyan darabokat alkalmaznak, melyeket kizárólag harmóniára énekelnek s az ősi dallamokat pedig — érthetetlen oknál fogva — melózták. A «*Szvjáttj Bozse*» vagy különösen a «*Izse cheravimi*»-ből csaknem húszat zenésítettek meg, amelyek azonban rendkívül kezdetlegesek.

Elismerjük, hogy ebben az esetben már nem lehetett segítségül venni az «*irmologium*»-ot, nos, de legalább a tradíciókat respektálhattak volna.

Tudtunkal az «*izse cheravimi*» legalább 150—200 féle variációban fordul elő egyházmegyénkben. Ezekből közölheték volna a szebbeket s többet is a fölpiperézett fölöslegesek helyett.

De van sok teljesen fölösleges dolog is ebben a nagy tudással és visszorgalommal összeállított könyvben. Hogy a sok közül legalább egy-kettőt említsünk, ott van pl. a 154-ik lapon a «*Pomilujnász Hozspodi*» cz. *tropár*. Fölösleges munka volt ezt kétszer megzenésíteni, amikor a tropárok formulája a könyv I-ső részében már úgy is megvan. Ugyanily okból kapott helyet az esketések «*prokimen*»-je is.

Nem barátkozhatunk meg azzal a jelenséggel sem, hogy a szerzők a könyv végén taldalékképen vagy pedig minden egyes ének után nem közölték le az u. n. «*pisznyá*»-kat. Pedig éppen ezeket kellene az utókor számára megörökíteni s pontos hangjegyekben biztosítani.

Kell-e főszegeesebb s van-e szebb és hangulatosabb, mint pl. a karácsonyi, a Miklós napi, Szűz Mária ünnepére szóló, vízkereszti vagy a pünkösdre vonatkozó énekek szövege és dallama? Annyi költői érzést, annyi vallásos vígaszt, megnyugvást és fölbuzdulást kevés ének kelt az ájtatoskodók lelkében, mint épen az említett ünnepek keretébe illeszkedő énekek! Fontosnak tartjuk ezekben a leközlésért már azért is, mert a képezdéből kikerült fiatal kántorainknak oly kevés fogalmuk, oly szűkes ismeretkörük van ezekről az énekekről, hogy künn az életben, a hivatás pozitív stádiumában, igen sokszor szégyenkezve és megalázkodva, egy-egy parasztembertől kell mindezeket eltanulniok. A szerzők sok, nagyobb ünnepre vonatkozó éneket teljesen figyelmen kívül hagytak. A sok fontos segédeszköz közül, melyek a mű igazi rendeltetését és hasznosságát biztosították volna, legmótosabbban bántak: az *irmologiummal*, holott épen ez az az alapvető mű, mely biztos vezérfonalul szolgálhatott volna, mert megtaláljuk benne a legrégebb idő óta használt — legeredtebb dallamokat. Igaz, hogy ezek a melódiák rendkívül hosszadalmasak, sokszor fárasztók is, de eredetiségüket és megállapodott formájukat tekintve, mégis a legmegbízhatóbbak. Nyissunk be a szerzetes-rendek templomába s hallani fogjuk ezeket a szépen csendülő énekeket még ma is. A *baziliták* a ritmusnak s a melódiának minden irtóbb megcsonkítása nélkül pésepek voltak teljesen *irmologiumi* alapon rövideb énekeket teremteni, még pedig oly ügyes szakértelemmel, hogy az eredeti formákat jellemző tradíciót is meg tudták őrizni. Az énekes könyv szerkesztésénél nem ártott volna ezenkívül még néhány öregebb kántort is meghallgatni, akik az egyes melódiákat még ú. n. *szolykák* alapján tanulták, amelyről, valljuk meg őszintén — a mai generációnak alig van valamelyes fogalma.

Boksay és Malinics énekes könyvének, még laikus szemmel is, — tekintve az ügy fontosságát, az lett volna az egyetlen és legfőbb célja, hogy a szerte kallódott énekeinket egybegyűjtse és a dallamukat egyszer s mindenkorra állandósítva, egyházi énekeinkben megteremtse a nagyon is kívánatos *egyöntetűséget*. Tagadhatatlan, hogy a szerzők derekas és elismerésre méltó munkát végeztek, de mégsem jutottak el ahhoz a határközhöz, amely a teljesen megbízható dallamokat szigorian elválasztja az önkényesen készült új formáktól. Hogy ezt el nem érték, a fölsorolt hibákon kívül a legnagyobb baj a szerkesztés egyoldalóságában rejlik. Ezen egyoldalúság alatt értjük azt, hogy a szerzők úgyszólván kizárólag, csakis az ungvári szokások alapján dolgozták ki a máskülönbén úttörő és alapvető munkájukat. Pedig hát az eperjesi egyházmegyének is nagyon sok képzett ritualistája és zeresítője van, kiknek véleménye bizonyára jelentékenyen elősegítette volna az egyöntetűség megteremtését. Mert hát voltaképen hogyan is tudná igazolni Malinics székesegyházi generális-kántor úr, hogy csakis azok a melódiák helyesek és megbízhatóak, amit ő a nagyképzettségű Boksay karnagy tollába beleénekel? Hisz székesegyházunkon kívül talán sehol másutt nem éneklük úgy az *első hlászt* és annak a *prokimen-jét* s mégis ezt kívánják irányadóknak tenni!... Vagy az *«ot junosztí mofejé»* cz. éneket csak Malinics generális-kántorunk tudja úgy, ahogyan ő azt helyesnek tartja, mert tapasztalatból mondom, hogy minden falubéli gyerek nem úgy éneklé és nagyon, de nagyon sokan vagyunk, talán mindnyájan, mi vérbéli görög katolikusok, akik a Malinics-féle áriákat még csak nem is hallottuk soha.

Ha a könyv megbírlásánál nem ketten, se nem hárman, ha nemsokan hozzászólhattak volna, mind olyanok, akik egyformán alapos képzettségű ritualisták és zeneszek, bizonyára nem lett volna alkalmunk — többeknek,

kik e könyvet mindennap lapozgatjuk, érezni azokat a fogyatékosságokat, melyek folytonos kitérésekre kényserítenek bennünket.

Boksay és Malinics szerzők mindazáltal meglelégedéssel, sőt büszke megnyugvással tekinthetnek munkájukra, mert nem rajtuk múlt, hogy nem alkottak maradó becű egyházi énekes könyvet. Mindaddig, míg theológiánkon és képezdénkben nem énekelnek egyformán, míg komoly zenei alapon nem fogják tanulni énekeinket, addig egyöntetűségről szó sem lehet. Ez a hiba a múlté. Ez a hiba az idők folyamán nagyra nőtt, ezt radikálisan kell gyógyítani. S most, mikor a mindennapi szükség már kiabálóan követelte az énekes könyvet, még három évi fáradságos munka után sem nyújthattak jobbat, mint amilyet nyújtottak. Az alapvetés megtörtént, a második kiadásnál bizonyára tökéletesebb munkát kapunk.

Falun.

Aki csak távolról nézi: idill annak, Derűs, nyugodalmas, mosolygó világ.
— S e kis fehér házakban oh, hányszor vannak Sötét, megrázó drámák, tragédiák!

Hogy buknak itt napról-napra, évről-évre
A létharcz névtelen, szegény hősei!
— A rendező kiált: — „ki ad többet érte?...”
S a zenekar rá — a dobot pörgeti.

A magyar Kvarnerón.

Ott lenn délen, hol sziklamedriből
Az Adriába fut a Fiumára,
Van egy város, büszke jelzője ez:
— A szent korona gyöngye és boglára!

Bolyongó kedvem egyszer odavitt.
Ünnepi díszöltött éppen a város.
Nyárej vala... s varázsa igazán
Shakespeare bájos álmával volt határos.

Kivilágítva mind az ablakok,
A házakon zászlók erdeje lengett.
A piazzán ezernyi lampion,
Ünneplő nép... a rezes-banda zengett.

Az emelvényen egy úr szónokolt,
A nép éljenzett, azaz — evvívázott.
Ünnepelve az új Fönix gyanánt
Főléledt magyar-olasz barátságot.

A szónok nagy páthossal végezte:
„Szebb kor hajnala pirkad a hazára!...”
S a díszruhás politikus urak
Vigan vonultak fel diszlakomára.

S míg odafenn tovább ömlött a szó
Népről, hazáról nagy hévvel és garral:
— Lent búgva indult a Cunard-hajó
Amerikába — kétezer magyarral...

Vízkereszti szokások.

Irta: *Vinnay B.*

A nagyobb ünnepekhez tapadt ósrégi szokások, hiedelmek, játékok és más eféléknek nyomát megtaláljuk a föld minden népénél. S mindez oly régóta van, hogy az összehasonlító tudomány vissza tudja vezetni őket egészen a pogány népek legprimitívebb életmódjához. A karácsonyi népszokások mellett igen érdekesek azok, amelyek a *vízkeresztre* vagy egyházi néven *epifániára* vonatkoznak.

A karácsony és a vízkereszt ünnepét eleinte egy időben ünnepelték meg. *Alexandriai Kelemen* tesz erről legelőször említést, aki körülbelül a második század elején halt meg. A két ünnep voltaképpen csak 306-ban lett különválasztva, amikor már a nyugaton divatban lévő karácsonyt és a vele járó szokásokat külön ünnepé avatták. A karácsonyi és vízkereszti szokások, játékok és miszteriumok legnagyobb mértékben különösen a németeknél és a szláv törzseknél találhatók föl. A sok érdekes szokás közül ez alkalommal csak azokat fogjuk föleveníteni, melyek az epifánia ünnepén is divatban vannak.

Egyes vidékeken a vízkereszti betlehemesek a szokásos forgó csillag helyett egy jól összetömörített fűzavessző nyalabot visznek magukkal.

Amint beléptek a házba, elmondják szerencsekívánataikat és a szíves csoport legáltalábbja odatartja a vesszőcsomót a házigazdának vagy háziasszonynak. Örömmel, mintegy ihletteljesen hűznak ki belőle egy szálát, melylyel többször meglegyintik a gyereket, aki betanult tempóban szörnyű viczkánózást visz véghez, jeléül annak, hogy a gazdurnak négy lábú jószág is olyan örömmel, oly friss erővel fog majd a közelgő tavasszal kimenni a legelőre, Persze, minél élénkebben ugrál a megvesszőzött gyermek, annál nagyobb a gazda öröme s hogy el ne felejtjük, hasonló mértékben nő a *«koleadás baksis»* is. Hangosan és csörgetve olvassák össze odakint a mókával kérdemelt hatosokat s mohó szemhunyorítással osztozkodnak a frissen sült epifániai kalácson. (Ez a szokás az angoloktól eredt, ahol Twelfth-cake név alatt ismeretes.) Sokszor oly perpatvar rögtönöznek, — mindjárt az ajtónál — mintha egy amerikai örökségről volna szó.

Megeskí még az is, hogy a vízkereszti jókívánásokra szánt vesszőnyaláb is forgalomba jön. Ilyenkor aztán az öreg gubás, aki az imént öblös hangjával még jámborul felelgetett a jó pásztoroknak és e bőles királyoknak, most kemény és elriasztó hangon mond ítéletet az osztozkodás fölött. Rengeteg szakállával, félelmetes, torzborz sapkájával, — mindenkire, csak épen ő reá nem illő csizmájával szemben, nagyon természetes, hogy senki sem mer ellenkezni álláspontja helyezkedni. Így aztán békecségen tovább folytatják vízkereszti vándorútjukat és sietnek is, mert se több alkalmas nap, se több kolbász és dióspatka, ha elmúlt az epifánia.

A kifordított bundában, sapkában, kampós bottal, hosszú bajúszszal, szakállal, a kenderkőcz hajjal földíszített vízkereszti koleadások csoportja, tekintettel a betlehemeskedés záro napjára, sokszor kikezdő, czélatos tréfával, különösen rigmusokba öntött mondókával ingerkedve ösztökéli a gazdát — a bő adakozásra. Igen érdekes pl. egy régierégi betlehemes vers a Dunántúlról, mely a tréfás kiereszkolálás mellett bizonyít:

«Hallod pajtás a gazdát,
Zörgeti a kulacsát,
Nyitja a ladáját
Ránk hánnya Máriássát
Penészes husszást
Csoszogó bankóját
Csöngő rézkongóját.»
Stb. stb.

A karácsonyi és epifániai ajándékok szokását a németek összeköttetésbe hozzák a régi pogány germánok egyik szertartásával. Ezek ugyanis abban a hitben voltak, hogy ugyanakkor Wotán, a főisten, száguldó fehér lovon valóságos körutat tesz az egész földön s az ő tisztelelre ajándéktévesz fatörzset kell égetni. Ez a szokás kétségteletlenül ősi pogány eredetéről tesz tanúságot.

A vízkereszt ünnepe a régiéknél a kikelet ünnepét is szimbolizálta. Némely helyeken szokásban volt, hogy ezen a nagy ünnepen az egész falu megfürdött a megszentelt patak vagy folyó vizében. Ez a szokás — csaknem bizonyosra vehetjük, délibb-melegebb tájról plántálódott át hozzánk vagy pedig a kikelet érkezésének idejét

változtatták meg s tették előbbre. A mi felvidéki népünk-nél nagy jelentősége van ennek a fürdésnek vagy mosakodásnak. A vízkereszt estéjén kimennek a falu fekélyesei a patakhoz, megimádkoznak a parton s aztán belevetik magukat a jéghideg hullámokba. Ezt leginkább a bőrbetegségekben szenvedők teszik, hogy meggyógyuljanak s akik egyúttal föltétlenül hisznek a vízkereszti fagyos receptben.

A pestvidéki *sváb* lakosságának is van egy igen speciális vízkereszti babonája. Az epifánia estéjén ugyanis a család idősebb és komolyabb tagjai fát és krétát kötnék össze egy durva kenderszalaggal, melyet egy egyszerűen mázolt csuporhoz alkalmazznak. A csuprot megtöltik sóval és kenyérrrel és aztán nagy ceremóniával, mikor már minden csöndes, bemennek a tehénistállóba, ahol a jámbor kérődzőket többször megkínálják vele, hogy a jószág egészséges legyen és az esztendőben bőven adjon tejet, úgy hogy még a szegényebb szomszédnak is jusson belőle! A ház ajtót ellátják G. M. B. jellel, vagyis a három király: Gáspár, Menyhárt és Boldizsár nevének kezdőbetűivel. A darab fát pedig, mely a titokzatos hókusz-pókusznak mindvégig hűségesen aszisztált, elteszik a mennydörgös-zivataros nyári időkre. Ha a nyár folyamán mennykőütéses zivatar van kilátásban, akkor a család főelőveszi a mestergereándórol a büvös erejű fadarabot, meggyújtja, kissé kifüstöli vele a házat s aztán jöhetnek a sístergő villámok, az egész család teljes biztonságban érzi magát.

Oroszország délibb vidékein szintén igen érdekes szokások vannak divatban. A többek közt vízkereszt napján, az istenítisztelet végeztével, közel a templomhoz, leggyakrabban a temetőbe gabonakéveket halmoznak föl s aztán oda hajtják a barmokat s úgy a kévéket, mint pedig a rögtönzött állásokat többször szentelt vízzel locsolják meg. Ez is valami ósrégi ünnep maradványa lesz, amikor még a barmokat nagy ünnepélyességgel hajtották ki től után a mezőre. Ez a szokás is azonban épen úgy, mint a folyóban való fürdés, valamely melegebb vidékről jöhetett át az oroszokhoz, akiknek éghajlati viszonyaik távolról sem olyanok, hogy összeegyeztethetők volnának a vízkereszti szokásokkal.

Az oroszok vízkereszti egyházi ünnepe a legnagyobb ceremóniával megy végbe. Oszhajú metropoliták teljes ornátusban, fényes segédlettel, gazdag kötésű imakönyvekkel, melyek arannyal és drágakövekkel vannak díszítve. Ilemennek a legközelebbi folyóhoz. Egyikük egy bibliai mondatokkal televészt, vagyont érő arany billikomot tart a kezében, melylyel először merítenek a megszentelt vízből. Ha a szár jelen van, ő iszik először belőle s aztán megöltöti arannyal. Ezután megszentelik a hűvöket, a templomot, sőt még a lakóházakat is a béke és a megtisztulás emlékére. Sokan akadnak, kik nemcsak a kezeiket, de még az arcukat is megmossák a jéghideg vízben. A fényes egyházi ünnep az *«egészség veletek»* jelszóval ér véget.

Ebből az egyénhány rövid adatból, melyek kezünk ügyébe estek, ezekből is láthatjuk, hogy egyes ünnepeink, különösen a karácsony és az epifánia ünnepe, mennyi hittel, elvenséggel, derüllel, poézissel, s a holdsugaras éjben fürdő misztikus mesével van telve, de csakis ha a nép szokásaiban figyeljük meg. És nem csodálkozhatunk ezek után a nép naiv, gyermekies szertelenségein, mert hisz annyi évszázad után is még mindig forrongó érzésekkel van telve, mely fényesen igazolja, hogy a karácsony és a megtisztulás emléknapja a szent vízkereszt ünnepe, az örömök jelentőségében hasonlóképpen nem változott.

A ragyogó napsugarak árjában úszó Keleten, hol enyhébb, balzsamosabb és átlatzóbb a lég, szinesebb s derültebb a táj, ragyogóbb a fölkelő nap sugaraitól bearayozott vidék; ott, azon a messze Keleten van az a talpalatnyi közös és szent örökség, mely mindnyájunk boldogságának és lelki megtisztulásának szimbóluma marad örökre. Ott tünt föl az a bájos fényű, beszédes és legragyogóbb csillag, mely megvilágította a tevélységek sötét útját s elvezetett ahhoz a kiapadhatlan tiszta forráshoz, melyből a bűnben sínylődő gyarló emberi nem vizgatást, szeretetet, lelki megtisztulást és örök boldogságot meríthet.

A kis merkantilista. Bácsi (a kilencz éves Mózeshez): No Mózes, mert szorgalmas voltál, könyvet kapsz tőlem. Válassz magadnak, milyen legyen. — Mózes: Ha már választhatok, hát egy szép takarékpénztári könyvet kérek.

Ünnepi köszöntő.

Felső-Zemplénből.

Kaukázuson keresztül.

Írta: Csudáky Bertalan.

XIV.

Télapó a hegyeken —
Jobb nekünk a melegen!
Künn a vihar dudázik,
De mi rá se hallgatunk,
Terítve az asztalunk,
Italunk se hiányzik.

Bűnös emberek vagyunk,
És egyszer meg kell halnunk,
Borzasztó a gondolat
Hogy a föld majd befogad!...
Egyszer csak út az óra
A végső bucsúsóra. —
Addig hát együnk vig tort,
Igyunk pálinkát és bort,
Ha egy üveg megürül,
Helyébe másik kerül!

E ház érdemes gazdája,
Hogy ne fáradjon hiába,
Ha már lemege a pinczébe,
Kulacsába, üvegjébe
Valahányba italt töltson,
Minket vele úgy köszöntsön!
Es míg italát leöntjük,
Mi is hódolva köszöntjük!

A ház derék gazdasszonya,
Meg ne nehezteljen soha,
Ha lát is tán bennünk hibát.
— Inkább vágja le a libát,
Süsse meg és hozza ide,
Hogy megízleljük ízibe,
És amig borral leöntjük,
Ót is hódolva köszöntjük!

Hej kocsisok, kocsisok.
Ti meg abrakoljátok!
A lovakat fogjátok,
Mert jaj lesz, ha gazdátok
Egy jó tölgyfa-doronggal
Biztatni kezd, hogy — gyorsan!

De most már jobb lesz nekünk,
Hogyha szépen elmegyünk.
Elillanunk csendességben,
Szerencsével, békeségben,
Mert hátha jön a halál,
Aztán itt reánk talál...
Igyuk ki hát poharunk,
Amíg el nem patkolunk!

Hej, gazduram, gazduram,
A világon egy baj van,
Hogy ez a kaszas halál,
Meg nem hal itt soha már!
Mit csináljunk hat vele?
Szóljon rá kend ízibe:
— Kotródj innen, te kaszas,
Itt most nagy a vigadás!
Kotródj innen, van nekem
Nálad különb vendégem.
Ott az ajtó — előre...
Menj a havas mezőre!
Mi még elni akarunk,
Mi még vígan mulatunk.
Télapó a hegyeken —
Jobb nekünk a melegen!

Oroszból: **Vereczkei.**

Ananaurnál a büszke gruziai szív hangosabban ver, mint a déli tatár, vagy perzsa metropolisok környékén. Itt kezdődik tulajdonképpen a hatalmas és szerelmes Tamara czárnó hajdani birodalma, az üldözött keresztény gruziaiak vérell szerzett és megörzött birtoka. Gruz származású kalauzunk megsímítja gazdag, fekete szakállát, rendbehozza dohányszínű kaftánját, kiporolja díszes báránybőrsipkáját, megtörli kindzsálját, felénk fordul és azt mondja: «Uram, itt vagyunk az én szülőföldemen, a szép Gruziában. Aki látni akarja a gyönyörűséges gruziai czárnó arczképét, az jöjjön utánam. Az ananauri állomás házigazdája büszke lehet arra az olajfakertes kis képre, mely Gruzia egykori császárnőjét ábrázolja. Ha arra kerülne a sor, hogy veszedelem fenyegetné, még a kindzsálat is összemérné azért az értékes ereklyéért — szólott büszkén a gruz vezető. — Tamara! Melyik gruziai nem állana ki a harcmezőre azokért a szép szemekért, melyekről az egész *darjál* szoros regél s telve van érdekesebbnél érdekesebb legendákkal. Voltak hatalmas császárok, királyok, szultánok és khánok, de olyan uralkodó egy se volt, mint a mi csodaszép Tamaránk.

— Vendéglős! Tüzes kachetyinszkójt! Igyunk a Tamara-dinasztia és a gruz romantika emlékére. Delizsanczuk bozontos hajú kabard kocsisa is itt ólálkodik, mintha a gruz dicsőségben neki is volna valamelyes része. Nesze neked is egy szaruból (szaruból iszik bort a ben-szülött kaukázusi), azóval a főrendjelezt kalauz. — Ne mondd, hogy szegény tiffiszi, vagy bakauai árbák kocsisa vagy! Igyál és azután kotródj az állásba, hogy valami büjdosó lyezgin éhenkórász el ne emelje az utasok podgyászát.

Csudálatos egyéniség volt ez a mi harcias és büszke tekintetű gruziai *Baedeckerünk*. Úgy járt közöttünk, mint egy kiskirály. És olyan hangon beszélt, mintha minden nap uralkodókkal parolázna. Aki nem ismeri a gruziai típus tulajdonságait, az vastag gorombaságnak nézi ezt a bátor és rendelkező viselkedést. Voltak az utasok közt olyan kényes izlésűek is, akik a moszkvai, vagy a szent-pétervári előkelő szalonokban kiváló szerepet szoktak játszani, de még ezek előtt is természetes volt a daliás termetű gruziai csicserőne viselkedése. Mintha most is itt látnám magam előtt. Hatalmas termet, emeletes báránybőrsipka, tédig erő barna kaftán, díszes öv, derekán értékes nyelű kindzsál, szabályos ránczokba szedett orosz bagariacsizma, mellén ragyogó ordók, vállán a jelző rézkürt, oldalán a töltött revolver, merész tekintet, bátor és biztos föllépés s egy kis gruziai gög, olyan egyéniséget varázsolnak az idegen szemei elé, mintha a vakmerő transkaukáziai drámák hőse volna. Ilyen különben az egész gruziai faj. Büszke, gögös ősi dicsőségére, de emellett jóindulatú, becsületes és megbízható.

A kegyetlen mohamedáni harczok idejéből igen sok vár, templom, császári paloták romjai, keresztény kolostorok még ma is hirdetik a kies fekvésű Gruziában Tamara czárnó dicsőséges uralkodásának s az első keresztény gruziai birodalomnak tisztességes törekvéseit s európai jellegű kulturáját. Az *ananauri* vár és a hozzá épített *örmény-gruziai* stílus templom nem csekély szerepet játszott a gruziaiak szomorú eseményekben gazdag történelmében. A vad mohamedán törzsek üldözései elől menhelyet ebben az időben csakis várakban, sziklatemplomokban és barlangokban kerestek és találtak a keresztény gruziaiak. Innen magyarázható, hogy ezek a várak, de különösen a templomok rendkívül erősen s minden építészeti ornamentika nélkül épültek. Az *ananauri* templom

vastag falai mögé nemcsak a nép, de sokszor a várakból kiszorult czárok is menekültek.

A IV-ik századból származó templomot nyolcz ízben rombolták szét a kegyetlen perzsák és törökök. Ezeket a gruziai még ma is »nyomorult bestdiáknak« szokta nevezni. És ha még egy kis kachetyinszkojét is felhőrpintet a gruziai, akkor a perzsa siphák fölött igen gyakran megvillan a kétélű kindzsál. A lerombolt várakat és templomokat a gruziai uralkodók mindannyiszor újra építtették. Az *ananauri* archeologiai érdekességű székesegyházban őrzik a keresztény gruziaiak szemefényét: a gruz nyelven megírt »első teljes bibliát«.

Sok zivataros felhő vonult el a történelmi nevezetességű *Ananaur* fölött. De még szomorúbb napokat élt át Gruzia hajdani fővárosa, *Mecchet*. A vadregényes országút utolsó állomása valamikor nagy kitérjedésű, fényes székváros volt; most silány, nyomorult ázsiai jellegű falu, melynek láttára a *Kartloszok* büszke dinasztiája sírva fakadna. A nagy Allah vad fiai semmit sem kíméltek meg. Gyilkoltak, raboltak, romboltak s az ősi főváros történelmi emlékeit csak a *tizenkét apostol temploma* és a *samtavriai kolostor* őrzi. *Mecchet* minden keresztény gruziai előtt olyan emlékezetes és szent hely, mint az oroszoknak a kievi *Lavra*-kolostor, hol nyitott koporsókban selyembe burkolt orosz mártírok alusszák örök álmatukat. Ebben a vad mohamedán környezetben épült az első keresztény kápolna s tipikus ormény-gruziai stílusa csakhamar általánossá lett az egész Kaukázusban. Gruziai czárok, főpapok, előkelőségek, nagy szerepet vivő hadvezérek alusszák csendes álmatukat az évszázados *Mecchet*-i templom zöld porfir kövei alatt. A gruziai legenda szerint *Mecchet* kerek ötszáz esztendővel idősebb Rómánál. Erősen lüktetett itt valaha a pazar keleti élet, udvari fény, igazi ázsiai pompa, amikor a vén európai nemzetek még csak tartózkodási hely után tülekedtek. (Folytatjuk.)

A gyászszalag. Valamely bohém ember rengeteg fekete szalaggal takarta cziflinderének fogatközségét.
— Kit gyászolsz? — kérkdi tőle.
Búsan felel:
— A kalapotat.

legteljesebben akarja megoldani az általános emberi földadatokat. Ezután Pekár Gyula olvasta föl nagy tetszés mellett »A legrútbab gárdista« című vídám, finom szatirájú novelláját. Koroda Pál »Az udvari bál« című hosszabb költeményét mutatta be, majd a program egyik legszebb pontja következett. *Lampérth Géza* olvasta föl *Utí könyvből* cizmen négy rendkívül finom, szellemes és mély tartalmú költeményét. A költemények szociális gondolatokat tartalmaztak s a költő oly nemes, klasszikus csillogást adott a gondolatoknak, hogy a közönség szívét az alig két strofás poemák erősen megfogták. *Lampérth Géza* e négy kis költeménye a magyar költői irodalomnak tündöklő gyöngyszeme s a nagygyűlés előkelő közönsége lelkes tapsaival tüntette ki a kitűnő költőt, aki a poétai fejlődésnek nagy magaslátat érte el e négy költeményvel. A négy költemény közül is legjobban tetszettek, ha ugyan az általános tetszésben lehetett fokozott megállapítani, a *boldogság városa* és a *magyar Quarnero*. A nagy tetszéssel fogadott költemények közül jelen számunkban bemutatjuk olvasóinknak a »*Falun*« és »*A magyar Quarnero*« címűeket. A nagygyűlést fényes lakoma követte a Continental fogadóban.

A Vigyázó-díj. A Petőfi-Társaság Vigyázó-pályázata január hó 31-én jár le. A 300 koronás díjra lírai költemények pályázhatnak s a jutalmat csak irodalmi értékű munkának adják ki. A pályaművek a társaság titkári hivatalába (IV., Bástya-u. 11.) küldendők.

Új irodalmi és közművelődési egyesület. Vidéki városainkban egyre örvedetesebben indul meg az irodalom és közművelődés fölkarolásának és terjesztésének nemes és áldásos munkája, amit eddig bizony-bizony a legtöbb helyen nagyon elhanyagoltak. Legutóbb egy színmagyar kun városban, Kiskunfélegyházán alakult meg lelkes ünepség keretében az irodalmi és közművelődési egyesület. A fővárosból ez alkalomra lerándult *Holló Lajos*, a város képviselője, *Pekár Gyula*, a kitűnő író, az orsz. irodalmi szövetség elnöke, a társaság titkárával, *Szundy Károly*lyal, továbbá *Lampérth Géza*, a »Petőfi-Társaság« tagja és *Madarassy László* néprajzi író, akik a városnak voltak szívesen látott vendégei. Az alakuló közgyűlést sikerült hangverseny előzte meg, melyen *Roth Vilma* pompás szavallatával, *Pekár Gyula* és *Lampérth Géza* fölolvassalokkal vettek részt. Ez új egyesület elnökévé *Kolozsváry Mihály* plébánost választották, aki magvas és lendületes beszéddel foglalta el az elnöki széket. Az új egyesület már a tél folyamán megkezdte működését.

Szerzeteseink mezőgazdasági tevékenysége 1926 előtt. *Erdűjehlyi* Menyhért plébános, az ismert történetbúvár ily című érdekes füzetét jelent meg legközelebb a Szent István-Társulat kiadásában. *Erdűjehlyi* alapos tanulmányai nyomán azt mutatja ki e művében, hogy a szerzetesrendeknek mily elváratlanul érdemelni vannak a multtan, nem csupán az írás, olvasás és oktatásügy körül, hanem hazánk mezőgazdaságának fejlesztése tekintetében is.

Hét nagy tudományos pályázat. A Magyar Tudományos Akadémia tiszteletli tagja, *Semsey Andor* fedelmi adományából újra kítűzte a már néhányszor eredmény nélkül maradt hét tudományos pályázatot, melynek jutalma egyenkint húszezer korona. Minden pályázatnál van egy háromezer koronás mellékjutalom is. A pályaműveket 1907. évi szeptember 30-ig kell beküldeni az Akadémia főtitkári hivatalába. A pályáttelek a következők:

1. *Kivántatik magyar tudományos nyelvtan*, mely tárgyául a magyar nyelvnek valamennyi élő változatát s az emlékbén megmaradt régiebb nyelvalakokat felöleli; a felveendő tények gondos megállapítása után főszul helyezendő a történeti fejlődés kimutatására, melyben a magyar nyelvtörténetből meríthető adatok kiegészítésére mindazon tanulságok is felhasználandók, melyeket eddig a rokonnelyvek összehasonlítására szolgáltatott. Terjedelme legfeljebb százhusz nyomtatott ív. 2. *Kivántatik a magyar irodalom története*, a legrégibb időkől 1807-ig, mely tartalmára és alakjára nézve egyaránt megfeleljen a tudomány és művelti közönség igényeinek. Terjedelme legfeljebb száz nyomtatott ív. 3. *Adassék elő Magyarországi története* a honfoglalástól kezdve első Ferencz József megkoronázásáig, az eddig kiderített források alapján, a művelti nagyközönség által is élvezhető formában, oly módon, hogy a külső események mellett azokkal szerves összefüggésben az ország szervezeti, társadalmi, vallási, nemzetiségi és műveltségi viszonyai tárgyalassanak; a szereplő emberek egyénisége, jelleme a lehetőséghez képest kiemeltessek és kijelöltessek az a hely, melyet Magyarország első

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

A Petőfi-Társaság ülése. A Petőfi-Társaság e hét elején tartotta meg évi rendes nagygyűlését, ezúttal a XXXI-iket. Az Akadémia dísztermében *Herzeg Ferencz* elnöklésével folyt le az ülés, amely egyúttal egy nagyjelentőségű irodalmi és nemzeti gondolatot röpített világgá, a Petőfi-Ház létesítésének eszméjét. *Herzeg Ferencz* emlékeztet meg arról elnöki megnyitójában s elmondta ez eszme születésének történetét. A terv szerint a Társaság tulajdonánul megszerzi *Feszty Árpád* festőművészeknek a Bajza-utca 21. szám alatt levő műteremházát. A ház falait fölavatta jövendő rendeltetésükre Petőfi lelki ikerestvére, *Jókai Mór*, aki egy évtizeden át lakott a ház első emeletén. A Bajza-utcai kis palotában akarnak oltárt emelni Petőfi kultuszának. Az emeleten, ahol nemrégiben még a költőkirály, *Jókai Mór* élt és szövögette nagy csendességben aranycsillogású meséit, idóvel helyet találhat a *Jókai-múzeum*. A nagy tetszéssel fogadott bejelentés után *Zempléni Árpád* másodtitkár mutatta be jelentését a Társaság mult esztendei eseményeiről. Ennek végeztével *Szavay Gyula* fölolvasta *Szabóné Nogáli Jankának* »A háló« című kedves novelláját. Ezután *Pósa Lajos* »Estefel« cizimmel néhány bú hangulatú, finom versét olvasta föl. Majd *Palágyi Menyhért* ült a fölolvadó asztalhoz s keltett általános tetszést »A nemzeti gondolat« című értekezésével. Az újkori művelődés-történelmmel bizonyítja, hogy minden haladásunkat tudományban, művészetben a nemzeti egyéniségek amaz ideális versenyének köszönhetjük, melyni fogva mindenik

sorban szomszédjaival, azután a világ többi műveit nemzeteivel szemben időnként elfoglalt. Terjedelme százhusz—százötven iv. 4. *Kivántatik a Szent István koronája alá tartozó országok földrajza* a természettani viszonyok bő tárgyalása mellett a politikai földrajznak is méltó szerepet juttatva. Terjedelme legfeljebb százötven nyomtatott iv. 5. *Magyarország közgazdaságát* úgy tárgyalni, amint az kifejezett és jelenleg előtűnik áll. Tárja elének Magyarország közgazdaságát árny- és fényoldalával, hogy a mű a létező állapotoknak nemcsak rendszeres előadása és tudományos kifejtése, hanem a tanulságok irányadó összefoglalása, a multnak kritikája és a jelenek tudományos magyarázata legyen. Terjedelme hetven—száz nyomtatott iv. 6. *Kivántatik Magyarország ásványainak tudományos leírása* az e tárgyra vonatkozó hazai és külföldi irodalom felhasználásával, oly módon, hogy a munka e téren eddig gyűjtött ismereteinket lehetőleg teljesen összefoglalván, a további kutatásokra az alapot megvesse. Terjedelme legfeljebb száz nyomtatott iv. 7. *Kivántatik Magyarország flórájának megírása*. Célja a munkának egyfelől az, hogy összefoglalva előtűntesse hazánk növényzeti viszonyaira vonatkozó ismereteink jelen állását, kritikailag megállapítva a már eddig elért eredményeket olyképen, hogy a jövőben teljesen megbízható forrással szolgáljon; másfelől pedig az, hogy a jelenben biztos kalauz, jó és alapos kézikönyv legyen a benne tárgyalt növények tágabb vagy szűkebb körű csoportjainak, neveinek és fajainak meghatározására s elterjedési viszonyainak megismerésére. Terjedelme legfeljebb száz nyomtatott iv.

Bálványok. Ez a címe a Nemzeti Színház legutóbbi újdonságának, mely — örömmel jelezzük — ismét eredeti magyar darab s az írója *Farkas Pál*, akinek két évvel ezelőtt került színrre „*Olga*” című első darabja. *Farkas* új darabjában is, mint a régiben, mai társadalmunk egy darabját viszi színpadra s a modern bálványokat imádó és hajhászó alakokat rajzolja itt-ott még kissé halvány és bizonytalan vonásokkal, de első művéhez viszonyítva, határozottan nagy haladással. A darabnak szép sikere volt, melyben a fiatal szerző talentumán kívül nagy érdeme van az előadó művészeknek is, akik mind nagy ambícióval és kitűnően játszottak az új darabban. A fő női szerepet *Márkus Emília* helyett — aki beteg — *Paulay Erzsébet* játszotta szép sikerrel.

Helikon.

APRÓSÁGOK

A Petőfi-ház. A Petőfi-Társaság XXXI. közgyűlésén a tásaság kitűnő elnöke, *Herzeg Ferencz*, nagyérdemű beszédben számolt be a társaság által legközelebb létesítendő Petőfi-házról. Az érdekes beszédből közöljük a következőket:

A Petőfi-Társaság korán elköltözött másodelnöke, a tüzes lelkű *Bartók Lajos* idejében indult meg az országos mozgalom a Petőfi-ház létesítése érdekében. Szana *Tamás*, a Társaság nagyérdemű titkára, ki nagy sajnálatunkra ezúttal kell első ízben nagygyűlésünkön nélkülöznünk, 1901-ben, a Petőfi-Társaság huszonegyszázötödik fennállása alkalmából szerkesztett jelentésében a következőket írta e tervre vonatkozólag: „Budapestnek már van Goethe-szobája, de nincs Vörösmarty-, nincs Arany- és nincs Petőfi-szobája, mely e nagyoknak örök dicsőségét hirdethet az utókor előtt”.

A mozgalom, melyet *Bartók Lajos* az őt jellemző hűvel indított meg, rövid időn belül megtermette a maga gyümölcsét. A közönség adományaiból közel 46.000 korona gyűlt össze a Petőfi-ház javára. *Bartók Lajos* nem érthette meg kedves tervének megvalósulását. A Petőfi-ház felépítésének munkája, minden gondjával és gyönyörűségével együtt az utódokra maradt. Egy író-társunktól, *Bródy Sándortól* eredt a terv, amelyet a Petőfi-Társaság a magévá tett és melynek köszönhetjük, hogy rövid időn belül megnyílnak a Petőfi-ház kapui. A terv szerint a Társaság tulajdonánál megszerzi *Árpád* festőművésznek a *Bajza-utca 21.* szám alatt levő műteremházát. A ház falait főlavatta jövendő rendeltetésükre *Petőfi* lelki ikerestvére, *Jókai Mór*, aki egy évtizeden át lakott a ház első emeletén.

A *Bajza-utcai* kis palotában akarunk oltárt emelni *Petőfi* kultuszának. A kertben az ő kedves alföldi fái és virágai fognak nyiladozni. Több szobrászunk és festőnk már is felajánlotta, hogy stilszerű művészi ékítésekkel fogja ellátni a ház külsejét és belsejét. Rekonstruálni fogjuk a kiskőrösi szülőház mestergerendás szobáját. A

kegyeletes látogató látni fogja az egyszerű ágyat, melyben a legédesebb szerelmi dalok költője született és látni fogja a szégyenes íróasztalt, melyen halhatatlan műveit írta. A képfaragás és a képrás számos terméke fogja bizonyítani, hogy a *Petőfi*-kultusz minő termékenyítő hatással volt az utókorra. Össze fogjuk gyűjteni és kegyelettel meg fogjuk őrizni az összes ipari czikkeket, melyek valamelyes vonatkozásban vannak *Petőfi* szelleméhez. A legnaivabbakat és legnyersebbeket is, mert hiszen azok is kedves gyümölcsei egy nemzet hervadhatatlan szeretetének. *Petőfi*-könyvtárunk és kézirattöredékeink pedig bő forrása lesz az irodalomtörténet búvárainak. A *Petőfi*-muzeumot a ház földszintjén akarjuk elhelyezni. Az emeleten, hol nemrégiben még a költőkirály, *Jókai Mór* élt és szöveglette nagy csendességben aranycsillagos meséit, idővel helyet találhat a *Jókai*-muzeum. *Kegyeletünk*höz méltónak találjuk az ötletet, hogy a két nagy szellem, kik tündöklő pályájuk elején egy tető alatt tanúzták, megdicsőülésük után ismét egy tető alatt fogadják az utókor hódolatát.

A magyar kormány és a magyar székesfőváros tanácsa — megjegyzem, mind a két fórum meleg rokonszenvvel fogadta tervünket — csak annyiban fog minket segíteni, hogy megszerezhesük a házat. A múzeum berendezése és fentartása a magyar nemzet joga és feladata lesz, miként a ház maga is a nemzet háza lesz.

Mi, írók, egyébként nem szoktuk meg, hogy segítséget kérjünk a nagyközsönségtől. Az állam és a társadalom sokat áldoz a képzőművészetekért, a zenéért és a színművészetért, a szépirodalom azonban, amelynek nagy nemzeti és kulturális jelentősége elvitathatatlan ősi természeténél fogva szabadon szárnyal, magában virul vagy sorvad. Ezúttal azonban kérni fogunk. Emlékeztetni fogjuk a magyar nemzetet, hogy volt idő, midőn Magyarország jóformán csak a szépirodalmában, *Petőfi* verseiben és *Jókai* regényeiben élt. Irodalmunknak ez a két havascsúcsa volt a magyarság megvívhatatlan fellegvára, honnan kiindulva, később ismét elfoglalhatta az országot. Emlékeztetni fogjuk rá az országot, hogy *Petőfi* és *Jókai* voltak a mai nemzetség szívének nevelői. Emlékeztetni fogjuk rá a férfiakat, hogy *Petőfi* írta a legtüzesebb honfidalokat és a magyar nőket, hogy *Petőfi* írta a legédesebb szerelmi énekeket. Ifjúkorunk álmaiba bele-szövődtek *Petőfi* dalai és *Jókai* regényhősei. Ezekre az édes, aranykődös álmokra emlékezve és emlékeztetve fogjuk megteremteni a *Petőfi*-házat.

A *Petőfi*-ház gyönyörű ügyét és annak minden irányban való pártfogását e helyen melegen ajánljuk a mi lelkes közönségünk szíves jóindulatába.

Petőfi ifjúkorából. *Petőfi* egyik gyermekkori barátja, *Salkovics Károly* így emlékezik meg a nagy költő ifjúságáról:

*Petőfi*t, amidőn a selmeczi iskolát otthagya Pestre jött s itt apjától, ki haza akarta vinni, az utcán megszökött s Rónai néven statisztika lett a Nemzeti Színházban, apja, anyja elvesztettnek hitte, de *Salkovics Mihály* rokonuk, ugyanaz, aki szegény *Petrovics István* 5000 forintos jóállással tönkretette, ráakadt a színháznál, elvitte magával Szekesfehérvárra, majd öcsééhez, *Salkovics Péter* tagosító mérnökhez küldte *Ostfi-Asszonyfára*.

Itt a költő nagy barátságot kötött a mérnök két unokaöccsével: — ez emlékezés írójával — és *Orlai Petrich Somával*. A heves és lobbanékony véréű *Petőfi* szerelmes lett — a családhoz Csöngye faluból gyakran átárudló *Tóth Rózába*, *Tóth Ferencz* nyug. huszárornagy leányába, gyakran órászámra elvonult a méhesbe s szerelmes verseket írt. A két pajtás megleste őt, amint a méhes rozoga diványán ült és írt. El is akarták csenni tőle a verset, de nem sikerült. A szüindő vége felé aztán azt a balgatag lépést követte el a költő, hogy néhány szerelmes versét elküldte a tizenégyéves leánykának. A versek a szigorú apa kezébe kerültek, aki nyershangú levelet írt a mérnöknek, ki ekkor Németben tagosított, hogy tanítsa mőresre azt a kölyköt. A ridég gondolkozású mérnök dühbe jött, megírta *Petőfi* apjának a dolgot, feleségének pedig, aki épp akkor készített férheneműt a költőnek, hosszabb levélben ezt írta: «Sándornak pedig adj egy pár forintot s menjen, ahová neki tetszik, ő belőle úgy sem lesz más, mint komédiás!». A jőlelkű asszony e lesújtó hírt nem akarta személyesen közölni *Petőfi*vel, hanem a zongorára tette, ahol a költő azt meg is találta; elsápadt, szemébe köny szőnött, aztán két pajtásának, akik azt kérdezték, hogy mit fog most csinálni, búszkén így felelt: «Már határoztam, katona leszek!» Mindketten le akarták beszélni badar tervéről s biztatgatták, hogy írjon egy engesztelő levelet a bácsinak s az megváltoztatja elhatározását. Mindhiába, a költőt többé megintatni nem lehetett. Mindháman együtt mentek be Sopronba, pár napig velük lakott a költő, aztán

beállt a Golner-erzredbe. Mint újonc is gyakran fölkereste őket, a fiúk megrakták s egyszer ő viszonzásul szintén egy papírosba göngyölt holmit tett le az asztalukra.

— Na fiúk, — mondta az asztalra csapva, — én is megvendégellek egyszer titeket.

Pajtásai kibontották s egy profunt esett ki belőle. Amikor az ezreddel Károlyvárosba ment, pénzt adott neki az útra s mikor vagy másfél évi nyomorág után az óbsittal visszatért, árt karokkal fogadták. Később utaik szétváltak, Salkovics Károly mérnök lett s ő is, Petőfi is a honvédek közé állott.

Tompa Mihály tréfás levele. A tornalljai könyvtárban levő kiadatlan Tompa-relikviák közül való a következő tréfás levél, melyet a Virágregék költője az ötvenes években írt Pákh Albertnek, ki akkor Schwarzenbergben üdült.

Édes barátom! Leveledre nem válaszolhattam rögtön, mert nem voltam itthon s igen könnyen meglehet, hogy most meg már válaszom téged nem talál otthon (Honi soít qui mali pense, azaz: nem becsületes ember, ki szavaimat rosszra magyarázza) mintha nálad nem lennének otthon, hanem hogy te nem léssz többé Schwarzenbergben. Tagadhatatlan dolog ugyan én nyagban tapasztaltam Gräfenbergben), hogy a vízkúrások fele minden intézetben úgy néz ki, mint akinek nincs ki mind a négy fertály; ha az én Landráthorn eszembe jut Gräfenbergből, ki azon való bosszúságában, hogy a szállás drága, egy 40.000 forintos épületet csavarítottat Freywaldauban, s azzal fantazirozván, hogy a bőre szűk, tüdejét tevévelatással s addig futott, míg szemei kidülledtek s csak a végső kénytelenségben fújt egyet, iszonyú nagyot; ha — mondom — ez a porosz úr eszembe jut, most is a kaczagás fog el; pedig nincs igazam, mert eleget láttam azóta is olyan embert, aki a bőrében nem fért, s a futó bolondot legfőkébb is így lehet számára módosítani: futó lovu bolond! De hogy a bolondokról az okosokra, a hideg vízről a melegre térjek, én is voltam fürdőben, Ajnácskőben bizony nem a magam mulatsága végett, hanem családomat látogatni és szomorú emlékeztet hoztam haza, tudniillik preferenceoztuk s egy ember, aki életében négyszer játszott s a kártyát sem tudta felszedni, minden pénzemet elnyerte. Sohasem láttam oly impertinens galád fürdőt, báróstól, tisztartóstól, vendéglostól megérdemelné a 25-öt; drágaság, rendtelenség, piszok, rossz koszt és fekete bogár a főrdő jótéményei. Holnap hazahozom a családomat, nem érdemi, hogy tovább mulassanak; és ha látnád némely paméla-kegessé aszonny hogy erőlködök, hogy előzőkődök, hogy teszi magát ebben a nyomorúságos fészekben. A vasárnap legédekesebb, mert akkor az úrfiak bált adnak és pofozkodnak az inasok és kocsisokkal. Trahit sua quem que voluntas!

Toborzó.

A HÉTRŐL

A király a Ráth-múzeumban. A király e héten megtekintette az Országos Ráth György-Múzeumot a városligeti Fasorban. A kormány részéről Apponyi Albert gróf kultuszminiszter, Andrássy Gyula gróf belügyminiszter, Molnár Viktor és Tóth János államtitkárok. A király Radisics Jenő igazgató kalauzolásla mellett sorba járta az új múzeum helyiségeit. Először néhla Ráth György dolgozószobájába ment, amely még most is abban az állapotban van, amint azt Ráth György életében használta. A király megilletődve nézett körül a teremben és az íróasztalra kitétt emlékkönyvbé férfias vonásokkal beírta a nevét. A király ugyanazon íróasztalokot használta, melyeket használt az Iparművészeti Múzeum záróköletételekor és a Szépművészeti Múzeumban tett látogatása alkalmával. Innen átment a többi termekbe s mindenütt megelégedését fejezte ki a látottak fölött.

Firczak püspök jótékonyága. Firczak Gyula püspök jótékony érzése és nemes emberszerete mind a mostani megnyilatkozók, mihelyt alkalom kínálkozik. A mostani karácsonyi ünnepek sem mulhattak el a nélkül, hogy nemes jótékonyágával ne kívánta volna dokumentálni, hogy Karácsony csakugyan a szeretet és béke ünnepe. Ungvárról jelentik nekünk, hogy a könyörületess szívű és bőkezű főpásztor a karácsonyi ünnepeken a hozzá folyamodott szűkölködőknek, valamint több jótékony-célú egyletnek 1100 koronát adományozott.

Szterényi államtitkár kitüntetése. Szterényi József államtitkár rendkívül szép figyelemben és megiszteltetésben részesült a milánói kiállítás elnöksége részéről. A kiállítás magyar osztályának tudvalevőleg nagy sikere volt s a siker orszárlánsze Szterényi illette, aki nagy gondal, szeretettel foglalkozott a kiállítás ügyével. A milá-

nói kiállítás elnöksége külön emlékérmét veretett Szterényi tiszteletére s az emlékérem arany példányát rendkívül szíves üzenettel meg is küldték a kereskedelemügyi államtitkárnak.

Lipcey Mihály halála. A magyar görög kath. egyházat és társadalmat ismét veszteség érte. Fáj látni, hogy kis társadalmunknak általánosan tisztelt nagyjai közül annyian döltek ki az utolsó időben. A munkás, hazafiás táborban majd itt, majd ott támad rés s most is mély fájdalommal kapjuk a hírt, hogy Lipcey Mihály abau-falusi lelkész, szentszéki tanácsos, aranyimisés előzár 83 éves korában meghalt. Az elhunyt félszázados keresztült lelkesen szolgálta egyházat s ritka hazafiasága mindenütt a nemzeti érdekek harcának első sorába állította. A maga körében lankadatlan áldásos tevékenységét fejtette ki és megérdemli mindenkinek őszinte gyászát és kegyeletes emlékezését. Mi igaz részvételt gyászoljuk meg s gyászunkban családján és hívein kívül bizonyára osztozik az egész görög katolikus társadalom.

Az ungmegyei lányok Rákóczi hamvainál. Kedves és poétikus hírt közölnek Ungvárról. Ungmegye leányainak egy lelkes csapata elzárándokolt Kassára. Rákóczi szent sírjához és leányi szívének minden hevületével áldozott a hazatért fejedelm emlékének. A Felvidék mindig tündöklő példáját szolgálta tűzes hazafiaságának s az ungmegyei leányoknak ez a kedves és költői ötlete iehetetlen, hogy meg ne hassa a szíveket. A zárandokok az Ungvári Leányok Erzsébet körének tagjai voltak és Tabódy Ida elnököl vezetésével jan. 2-án délelőtt tizenegy órakor érkeztek Kassára; a pályaudvaron a város részéről Ékes Lajos dr. tanácsos. Korláth Ferenc bizottsági tag, a káptalan részéről pedig Csáky Adorján gróf jelentek meg a vendégek fogadására. Tabódy Ida koszoruzta meg II. Rákóczi Ferenc koporsóját a kör nevében a hazaszeretölt áthatótt beszédet mondott. Ezután Bercsényi Miklós, Ungmegye örökös főispánjának koporsójára helyezett, koszorut Sováth Margit. Zrinyi Ilona sírjára minden leány gyönyörű jelmondatok kíséretében rózsát tett, ezután úszfalvi Úsz Irén érzéssel elszavolta Abrahányi költeményét. Az ungmegyei leányok azután térdénállva Imádkoztak a bujdosókért, hogy a Mindenható adjon nekik örök nyugalomlat, édes pihenést a haza földjén. Az egyesült Thaly Kálmánnak üdvözlő táviratot küldött Kassáról.

Karácsonyi pásztorjátékok. A mária-pócsi szent Bazil-rendi népiskola tanítói kara január 6., 7. és 8-án a szegény iskolásgyermekek felruházására karácsonyi pásztorjátékokat rendezett. Első este Jézus születését, második este a Három királyok-at és harmadik este az Apró szentek-et mutatták be.

Uj konviktsi igazgató. Ungvárról jelentik, hogy Firczak Gyula v. b. t., püspök, a megüresedett konviktsi igazgató állásra Suba György dr. teológiai tanárt nevezte ki, aki eddig a papnevelő-intézet aligazgatója volt. Helyébe viszont aligazgatónak Szabó Simon dr. teológiai tanárt nevezte ki.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI

Sz. B.-né. A kedves elismerő sorokat köszönjük. Több hölgy-olvasónk kifejezte már gyónatelt a véleményét előtünk, ami csak örömmel és büszkeséggel tölt el bennünket. A közérdekű apróságoknak ugyan gazdag tárháza áll rendelkezésünkre, de azért szívesen fogadjuk és készséggel adunk tét a kívülről érkező s nagysáde-hoz hasonló ügyes közleményeknek.

P-a. Némi simításra szorult, azért késik a közlése.

Cz. D. (Siralmak.) Elég siralmas siralmak biz ezek, de az V. számút itt mégis leadjuk, mert azt hisszük, hogy több aggódo polgártársunk érzelmeit tolmácsolja, ha nem is éppen kecces költői formában. lme:

Mi lesz veünk, mi lesz velünk?
Se lánk nincsen, se zenünk...
Még megérjük, hogy szóbankat
Butorunkkal kell futitünk!...

Kiváncsi. Az illető munkatársunk köszöni megemlékezését, de inkgintótlójának felfedezésére nem hajlandó.

V. (Téli napfény ragyogása...) Az elején megcsendül valami kis hangulat, de azután egészen esekélyesedik.

K. E. (Aszfalt.) El tetszett téveszteni a címet, boulevard-lapba való dolgok ezek!